

PROGRAM BEDRE VANN

2017 – 2020

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Organisering	2
Målgrupper	2
Rammebetingelser	3
Felles utfordringer	4
Finansiering	5
Overordnet mål for Program Bedre Vann	6
Strategiske mål	6
Synlighet og nettverksbygging	6
Sikre bedre vann.....	6
Kompetanseheving	7
Rekrutteringstiltak	7
Handlingsplan.....	8

Innledning

Vann er menneskets viktigste næringsmiddel. Vi forbruker rundt 200 liter vann per person hver dag. Ca. 10 liter brukes til drikke og matlaging, mens resten går til renhold, hygiene, klesvask, toalettspyling mm.

En tilfredsstillende vannforsyning og avløpshåndtering er en forutsetning for det moderne samfunnet. Det er en av de vesentligste forutsetningene for å etablere næringsvirksomhet, offentlige virksomheter og private boliger. Vann er helt nødvendig i næringsmiddelproduksjon (fiskeindustri ol.), skoler, barnehager, offentlige institusjoner (sykehus, helsesenter mv.) og brannvesenet. Disse er sårbare overfor svikt i vann og avløpstjenestene.

Vannforsyning og vannkvalitet er viktige satsingsområder i fylkeskommunenes arbeid med tilrettelegging for næringsutvikling. En viktig del av dette er støtte til Driftsassistanse vann og avløp som er et partnerskap mellom kommunene og fylkeskommunen, hvor målet er å sikre vannkvalitet for næringsliv og befolkning.

Gjennom denne satsingen bidrar fylkeskommunen til å sikre gode levekår og gode lokaliseringmuligheter for folk og næringsliv. Dette bidrar også til å utvikle et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv i Nordland. Programmets overordnede mål er å være en kompetansestøtte for kommunale- og interkommunale vann- og avløpsorganisasjoner i Nordland.

Organisering

To organisasjoner er etablert, - en for kommunene på Helgeland (HEVA) og en samlet for kommunene i Salten, Ofoten, Vesterålen og Lofoten (Driftsassistanse VA i nordre Nordland). Organisasjonene er medlemsstyrt gjennom årsmøtet som øverste organ. Årsmøtet består av alle medlemskommunene. Der vedtas det årsplan, budsjett og styresammensetning. Styrene er valgt av årsmøtet, og leder Driftsassistansene mellom årsmøtene. Det er nedfelt egne vedtekter for organisasjonene. Hver organisasjon har en ansatt som har ansvaret for den daglige driften.

Driftsassistansene har siden oppstarten drevet med en betydelig kompetanseheving for de ansatte innen vann og avløp i medlemskommunene. Dette gjøres gjennom ulike kurs, seminarer og konferanser. Det har blitt arrangert ca. 200 ulike arrangement i Nordland i regi av Driftsassistansene. I tillegg har man bistått kommunene med rådgivning. Det har vært tilbydd bistand for å øke andelen godkjente vannverk i henhold til Drikkevannsforskriften, og utarbeidet felles maler og normer på vann og avløpsområdet. Det er også utviklet et tilbud til medlemskommunene for å gjennomføre beredskapsøvelser.

Målgrupper

Målgruppen er kommunale- og interkommunale vann og avløpsorganisasjoner. Private vannverk kan søke om assosiert medlemskap i Driftsassistansene, dersom kommunen som vannverket er hjemmehørende i, er medlem i Driftsassistansen. Interkommunale selskap og kommunale foretak med vann og avløp som hovedoppgave kan også tas opp som medlem.

Rammebetingelser

Vann- og avløpsområdet ivaretas i dag i hovedsak av kommunene eller kommunalt eide selskaper. Til sammen er det i Norge 1100 vannverk og 2700 avløpsanlegg eid av kommuner eller interkommunale selskaper, samt 400 mindre samvirkevannverk og 100 hyttevannverk i områder der det ikke er bygget ut kommunalt tilbud. Det ble vedtatt av Stortinget i 2012 at eksisterende vann – og avløpsinfrastrukturen ikke kan selges til private aktører, og nye anlegg skal være i offentlig eie.

Vann – og avløpstjenestene omfatter både helse, miljø, sikkerhet, økonomi, teknologi og kommunal forvaltning. Det er derfor omfattende juridiske rammebetingelser som VA-virksomhetene og deres kunder må forholde seg til.

Lov/Forskrift	Departement	Direktorat/ myndighet	Område
Vannressursloven	Olje- og energi	NVE	Bruk av vann til drikkevannsproduksjon (konesjon)
Plan – og bygningsloven	Kommunal- og modernisering	Direktoratet for byggkvalitet	Planlegging/bygging av vann – og avløpsanlegg
Drikkevannsforskriften	Helse og omsorg	Mattilsynet	Kvalitet på drikkevannet
Forurensningsloven Forurensningsforskriften	Klima og miljø	Miljødirektoratet/ fylkesmann/ kommunene	Avløpshåndtering, Kommunale vann og avløpsgebyrer
Gjødselvereforskriften	Landbruk- og mat, Helse- og omsorg, Klima- og miljø	Mattilsynet	Slamhåndtering
Helseberedskapsloven, Forskrift om krav til beredskapsplanlegging, Forskrift om kommunal beredskapsplikt	Helse- og omsorg, Justis- og beredskap	Mattilsynet, DSB	Beredskap
Vass- og avløpsanlegglova	Klima og miljø		Eierskap og finansiering av vann og avløp
Vannforskriften	Klima og miljø	Kommunene	Beskyttelse mot forringelse av vannkvalitet, slik at omfanget av rensing ved produksjon av drikkevann reduseres. Viktig virkemiddel er bruk av hensynssoner etter plan og byggningsloven.

Tabell 1: Oversikt over noe av regelverket som omhandler vann og avløpsområdet, med ansvarlig departement.

Driftsassistansene er medlem i det nasjonale nettverket Norsk Vann. Norsk Vann er en ikke-kommersiell interesseorganisasjon for vannbransjen i Norge. Organisasjonen skal bidra til å oppfylle visjonen om rent vann ved å sikre bransjen gode rammevilkår og legge til rette for

kompetanseutvikling og kunnskapsdeling. Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide selskaper, kommunenes driftsassistanser og noen private samvirkevannverk. Norsk Vann representerer 360 kommuner med ca. 95 % av landets innbyggere.

Felles utfordringer

Helse- og omsorgsdepartementet sendte på høring forslag til ny forskrift om vannforsyning og drikkevann i januar 2016. I høringsnotatet belyses utfordringene med klimaendringene. Økt årlig middeltemperatur, mer kraftig nedbør og vind samt hyppigere fryse-/tineperioder kan gi betydelige utfordringer for drikkevannsforsyningen grunnet økt erosjon og næringsavrenning. Det er også økt risiko for at miljøgifter havner i drikkevannskilden i forbindelse med flom. Klimaendringer og naturskader kan i kombinasjon med et aldrende ledningsnett føre til økt fare for forurensning av drikkevannet.

Regjeringen fastsatte 22. mai 2014 nasjonale mål for vann og helse i samsvar med verdens helseorganisasjon/UNECEs protokoll for vann og helse. Revisjon av drikkevannsforskriften er et sentralt tiltak for å følge opp målene.

I følge beregninger Norsk Vann har gjort, må kommunene på landsbasis fornye 1,2 % av vannledningene og 1,0 % av avløpsledningene per år fram til 2040, for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet og sikre kvaliteten på vann – og avløpstjenestene fremover. Dette innebærer nesten en dobling av dagens fornyelsestakt. Norsk Vann har i 2016 og kommet frem til at det er behov for å investere 193 mrd. kr i det kommunalt eide vann – og avløpsnettet fram til 2040. Investeringsnivået må øke fra dagens 4,9 mrd. kr per år til 8,1 mrd. kr årlig.

Tilstanden på ledningsnettet varierer fra kommune til kommune. Det er behov for å ha kunnskap om kvalitet på eget ledningsnett, gode drifts- og vedlikeholdsrutiner, og en plan for langsiktig fornyelsesarbeid.

Det er behov for robuste, kommunale kompetansemiljøer som kan sikre en innovativ og kostnadseffektiv utvikling på vann- og avløpsområdet. Uansett kommunestørrelse vil det være behov for interkommunale samarbeidsløsninger innenfor dette området.

Vann- og avløpsområdet står overfor enorme investeringsbehov og utfordringer i årene fremover. Avløpssystemene er underdimensjonert i forhold til den økende nedbørsmengden som kommer av klimaendringene. Et betydelig etterslep på vedlikehold av ledningsnettet og en forventet befolkningsvekst krever store investeringer. Vann- og avløpssektoren har – og må ha – strenge kvalitets- og sikkerhetskrav, men det krever teknologi, økonomi og kompetanse.

Drikkevann er vårt viktigste næringsmiddel. I Norge har vi god tilgang på drikkevann, 90 % er vann fra overflatekilder og 10 % er vann fra grunnvannskilder. Gjennom økt fokus på sikkerhet, ledningsnett og kompetanse har vi et meget godt utgangspunkt for å sikre tilfredsstillende vannforsyning for hele befolkningen.

Geografiske utfordringer

Mattilsynet har i sine registre for 2016 registrert 140 private vannverk, og 185 kommunale vannverk i Nordland fylke. Det er 44 kommuner i fylket i 2016, hvor 21 kommuner har under 2.000 innbyggere, 7 kommuner har 2.000 til 4.000 innbyggere, 10 kommuner har 4.000 til 10.000 innbyggere og 6 kommuner har over 10.000 innbyggere. De mindre kommunene må forholde seg til de samme rammebetingelsene som de store kommunene, og har de samme utfordringene med hensyn til økende kvalitetskrav. Det er krevende for små fagmiljø å rekruttere den nødvendige kompetanse for å drifte avanserte VA-anlegg. Mindre kommuner har små fagmiljø, der gjerne en person har ansvaret for mange kommunaltekniske oppgaver og vann og avløp blir bare en deltidsjobb.

Nordland er et langstrakt fylke. Det er ca. 840 km å kjøre fra Bindal som er den sørligste kommunen til Andøy kommune som ligger lengst nord i Nordland. De store avstandene i fylket gir utfordringer i forhold til samarbeid mellom kommunene. Et eksempel er felles innkjøp av utstyr slik som slamsugebil (gravemaskin, kloreringsutstyr, lekkasjesøkerutstyr mm), det er både tidkrevende og kostbart å frakte slikt utstyr mellom kommunene. Man må da veie opp disse ulempene opp mot investeringskostnader og om kommunen har personell og kapasitet til å drifte utstyret selv.

Driftsassistansenes oppgaver

Kommunene forvalter en av de viktigste infrastrukturene i et moderne samfunn, vann og avløp. Derfor er det nødvendig å samarbeide på områder som kompetanseheving og erfaringsutveksling. Driftsassistansene skaper slike arenaer for kommunene gjennom sitt arbeid. Driftsassistansene organiserer konferanser og kurs i Nordland for personell som har vann og avløp som sitt arbeidsfelt. Nettverksbygging, kompetanseheving og erfaringsutveksling mellom kommunene er viktige satsningsområder for Driftsassistansene.

Driftsassistansene samarbeider med UIT, campus Narvik, kommuner i Nordland, Troms og Finnmark for å løse utfordringene med hensyn på rekruttering av ingeniørkompetanse til kommuner i Nord-Norge, blant annet gjennom arrangementet «VAnndammen». Arrangementet har som mål å være nettverksbygger for fagmiljøet i hele Nord-Norge, øke rekruttering til vann- og avløpsfagene, og bidra til en mer synlig sektor.

Finansiering

Driftsassistansene er et partnerskap mellom Nordland fylkeskommune og kommunene i Nordland. Driftsassistansene finansieres gjennom tilskudd fra Nordland fylkeskommune og medlemskontingent fra kommunene.

Overordnet mål for Program Bedre Vann

Programmets overordnede mål er å være en kompetansestøtte for kommunale- og interkommunale vann og avløpsorganisasjoner i Nordland.

Programmet skal være en pådriver for;

- At vannforsynings – og avløpsanlegg bygges og drives i tråd med lover/forskrifter og at de beste faglige løsninger velges, ut fra behovet for pålitelig vannforsyning til både næringsvirksomhet og befolkningen forøvrig.
- Best mulig felles utnyttelse av ressurser innenfor VA-sektoren i medlemskommunene.
- Kompetanseheving gjennom å arrangere kurs, fagmøter, driftsoperatørsamlinger, studieturer og fellesprosjekter.

Strategiske mål

Synlighet og nettverksbygging

MÅL	KREVER	TILTAK
Være pådriver for å utvikle VA-bransjen	Samarbeid med medlemmene, og større aktører innen sektoren	· Deltakelse i nasjonale nettverk, som Norsk Vann · Samarbeide med andre aktuelle aktører
Videreutvikle møteplasser for medlemmene	Fokus på nettverksbygging	· Fagsamlinger · Aktuelle kurs

Sikre bedre vann

MÅL	KREVER	TILTAK
Være pådriver for samarbeid mellom medlemskommunene	Tilrettelegge for samarbeid, aktiv deltakelse av kommunene	· Utarbeide felles maler og normer
Øke fokuset på ledningsnett	Videre fokus på tilstand for ledningsnett	· Tema på fagsamlinger · Aktuelle kurs
Øke fokuset på beredskap	Videreutvikle tilbud	· Organisere beredskapsøvelser
Ferskvannskilder er en ressurs som skal sikres mot ytre påvirkninger slik at de beholder sin gode kvalitet	Informasjon om arbeidet med Vannforskriften	· Tema på fagsamlinger

Kompetanseheving

MÅL	KREVER	TILTAK
Kunnskapsdeling	Nettverk og møteplasser	· Driftsassistansene benyttes som kontaktpunkt i dialog mellom kommunene
Videreutvikle kurs/konferansetilbudet til medlemmene	Kjennskap til behovet i kommunene	· Videreutvikle fagsamlingene · Få aktuelle kurs til Nordland
Bistå kommunene i forbindelse med revidering av regelverk	Kunnskap om det regelverket som blir revidert	· Drikkevannsforskriften som tema på fagsamlinger/kurs

Rekrutteringstiltak

MÅL	KREVER	TILTAK
Rekruttere og beholde kompetanse i kommunene	Økt synlighet og omdømme for VA-bransjen	· Driftsassistansene skal bidra til at den enkelte ansatte i medlemskommunene har et nettverk å benytte seg av
Rekruttere studenter til vann- og avløpsfagene	Samarbeide med utdanningsinstitusjoner	· Videreutvikle VAnndammen

Handlingsplan

Område	Mål	Tiltak	Status	Notat
Synlighet og nettverksbygging	Være pådriver for å utvikle VA-bransjen	· Deltakelse i nasjonale nettverk, som Norsk Vann · Samarbeide med andre aktuelle aktører		
Synlighet og nettverksbygging	Videreutvikle møteplasser for medlemmene	· Fagsamlinger · Aktuelle kurs		
Sikre bedre vann	Være pådriver for samarbeid mellom medlemskommunene	· Utarbeide felles maler og normer		
Sikre bedre vann	Øke fokuset på ledningsnett	· Tema på fagsamlinger · Aktuelle kurs		
Sikre bedre vann	Øke fokuset på beredskap	· Organisere beredskapsøvelser		
Sikre bedre vann	Ferskvannskilder er en ressurs som skal sikres mot ytre påvirkninger slik at de holder sin gode kvalitet	· Tema på fagsamlinger		
Kompetanseheving	Kunnskapsdeling	· Driftsassistansene benyttes som kontaktpunkt i dialog mellom kommunene		
Kompetanseheving	Videreutvikle kurs/konferansetilbudet til medlemmene	· Videreutvikle fagsamlingene · Få aktuelle kurs til Nordland		
Kompetanseheving	Bistå kommunene i forbindelse med revidering av regelverk	· Drikkevannsforskriften som tema på fagsamlinger/kurs		
Rekrutteringstiltak	Rekruttere og beholde kompetanse i kommunene	· Driftsassistansene skal bidra til at den enkelte ansatte i medlemskommunene har et nettverk å benytte seg av		
Rekrutteringstiltak	Rekruttere studenter til vann og avløpsfagene	· Videreutvikle VAnndammen		